

Tisdagen den 24 oktober

Kl. 16.00

§ 1 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts proposition nr 115 till skatteutskottet.

§ 2 Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets betänkande nr 33, skatteutskottets betänkanden nr 36–39, 41, 42, 46, 48, 50, 51 och 55, utbildningsutskottets betänkanden nr 32–35, trafikutskottets betänkanden nr 14–17 samt inrikesutskottets betänkanden nr 15–17, 20, 21 och 25.

§ 3 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 179.

§ 4 Interpellation nr 180 ang. ärftlighetsforskningen

Ordet lämnades på begäran till

Herr HÖRBERG (fp), som yttrade:

Herr talman! Genom provtagning på fostervätskan hos en blivande moder kan man med mycket stor säkerhet fastslå om barnet kommer att födas med någon av de sjukdomar som är betingade av kromosomrubbingar, t. ex. mongolism. Metoden har i Sverige främst utarbetats i samarbete mellan genetiker och psykiatrer vid Göteborgs universitet.

Provtagningen, som kan ske först i 16:e graviditetsveckan, följs av ca 2 veckors odling, varefter analys kan ske. Skulle det vid en sådan analys visa sig att kromosomal avvikelse föreligger finns tid att göra eventuell abort inom ramen för 20-veckorsgränsen.

Mödravårdscentralerna känner till metoden och proverna kan tas av alla gynekologer. Kromosomanalysen däremot kräver kunskaper motsvarande vad ärftlighetsforskare på docentnivå besitter, av vilka vi har begränsat antal i Sverige. Med nuvarande teknik kan man räkna med en kapacitet av ca 200 prov per år och docent i medicinsk genetik.

Kromosomala skador kan beräknas förekomma i ca 1 procent av alla graviditeter, dvs. resultera i ca 1 000 sådana födselar per år. Då bortåt hälften av alla barn med kromosomrubbingar föds av mödrar över 35 år, vilka 1970 endast utgjorde ca 7 procent av antalet barnafödelskor i Sverige, skulle redan en möjlighet att erbjuda dessa mödrar analys av fostervätskan kunna innebära ett undvikande av många tragedier.

Avsikten är givetvis, liksom hittills i Göteborg, att analysen skall vara frivillig. Det skall också vara kvinnans eller båda föräldrarnas sak att ta ställning till frågan om abort i de fall kromosomrubbingar konstaterats.

Utöver allt det personliga lidande som föräldrar till här berörda barn kan besparas – om de själva vill och resurser finns – kommer samhällets kostnader för vård av de medborgare som föds med allvarliga kromosom-

rubbingar. Även om den genomsnittliga livslängden för sådana individer inte blir densamma som den för svensken i allmänhet blir det dock fråga om åtskilliga vårdår för samhället. Vårdkostnaden per vård dag vid lasarett för psykiatrisk vård 1970 var 113 kronor och vid psykiatriska barn- och vuxenkliniker vid kroppssjukhus av typen delade lasarett 226 kronor. Det föreligger svårigheter att få fram medelvårdtiden, men totala årskostnader för samhället på ca 100 miljoner kronor torde inte vara osannolika.

Av dubbla skäl kan påstås att frågan om att möjliggöra en frivillig begränsning av antalet födslar med "kromosomskadade" barn som följd har ett samhällligt intresse av stor vikt.

Mot bakgrunden av vad jag här anfört anholder jag om kammarens tillstånd att till herr socialministern få rikta följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till åtgärder som ökar vår kapacitet när det gäller ärftlighetsforskning och -utbildning i syfte att *både* förbättra befintlig metodik *och* ge alla blivande mödrar möjlighet att få analys av fostervätska i anfört syfte?

Denna anhållan bordlades.

§ 5 Interpellation nr 181 ang. yrkesklassificeringen

Ordet lämnades på begäran till

Herr J.A.DESTIG (s), som yttrade:

Herr talman! För att systematiskt bedriva en solidarisk lönepolitik måste man förfoga över de mätinstrument en sådan politik kräver. Dessa mätinstrument bör gemensamt arbetas fram såsom ett system för bedömning av olika befattningar (arbetsfunktioner) på den svenska arbetsmarknaden.

Utan en sådan "arbetsvärdering" (svårighetsskala), avsedd för jämförande lönestatistiska ändamål, kommer de senaste årens dispyter mellan organisationerna på arbetsmarknaden endast att trappas upp.

Ett arbete med en ny yrkes- och sysselsättningsklassificering har med växlande intensitet bedrivits vid statistiska centralbyrån sedan mitten av 1960-talet. Av olika skäl synes man hittills haft svårighet att konkretisera arbetet i praktiskt genomförbara förslag, vilket lett till att arbetet inom myndigheten ännu år 1972 tycks befinna sig i sitt inledningsskede.

Nomenklaturarbetet bedrivs därför dels inom de olika arbetsmarknadssektorernas klassificeringskommittéer, dels inom vissa myndigheter. Starka krav på ett överskådligt och ändamålsenligt instrument för mätning av aktiviteter i form av lönestatistik – frågan behandlades i en rapport till LO-kongressen 1971 – för att underlätta en yrkesmässig rörlighet på arbetsmarknaden och för att mäta förvärvsintensiteten samt för användning vid AKU-undersökningarna, för prognoser och för arbetsmarknadsstatistik, för arbetsförmedling och yrkesinformation har under efterkrigstiden vuxit fram på den svenska arbetsmarknaden hos myndigheterna och mellan arbetsmarknadens parter.

Inom arbetsförmedlingen har frågan om en databaserad förmedlingsteknik aktualiserat behovet av en annorlunda yrkesklassificering.

Myndigheternas arbete med yrkesklassificeringen synes i huvudsak lokaliserat till statistiska centralbyråns planerings- och samordningsenhet och till arbetsmarknadsstyrelsens yrkesvägledningsenhet. Avtalsverket medverkar bl. a. som part i de klassificeringskommittéer parterna avtalat om. Skolöverstyrelsen har ett visst intresse av klassificeringsfrågorna i samband med bl. a. arbetet inom myndigheten med yrkes- och utbildningsinformation ut till länskolnämnder och skolstyrelser.

Inom arbetsmarknadsstyrelsen är nomenklaturarbetet kopplat till en revision av Nordisk yrkesklassificering, som är det gemensamma klassificeringsunderlaget för arbetsmarknadsmyndigheterna inom de nordiska länderna. Detta innebär att revisionen av systemet är en samnordisk fråga.

Det som jag sagt visar att det är nödvändigt med en samverkan i nomenklaturarbetet. Förutsättningen för en fruktbar samverkan är enligt min mening att varje grupp och part ges möjlighet att hävda sina intressen i nomenklaturarbetet på lika basis och i full frihet – en frihet som emellertid är begränsad av nödvändigheten av en gemensam utformning av systemet. Samverkan förutsätter dessutom att information om de olika arbetsenheternas resultat fortlöpande lämnas till samtliga grupper som medverkar i nomenklaturarbetet. Så har hittills inte skett, då vissa förslag har visat sig vara relativt litet kända av grupper som har varit direkt berörda av förslagen.

Inom nomenklaturarbetet kan knappast samtliga instanser ägna sig åt att söka åstadkomma redovisningssystem för samtliga uppgifter i nomenklaturen. Fördens skull bör en klar arbetsfördelning ske mellan de olika enheterna.

Om systemen skall kunna komma till allmänt bruk måste man satsa på en bred information till alla tänkbara avnämare. En sådan information har lämnats inom den statliga sektorn genom en skrift från avtalsverket. TCO-S avser att sammanställa ett särskilt kompendium, "Befattningsklassificering som informationsunderlag". På det privata området har man satt som mål att under innevarande år färdigställa en reviderad upplaga av Befattningsnomenklatur tjänstemän.

Som framgått av vad jag har anfört föreligger ett markerat behov av att yrkesklassificeringsarbetet inom de direkt berörda myndigheterna – arbetsmarknadsverket, statistiska centralbyrån och avtalsverket – samordnas i syfte att få fram en gemensam nomenklatur. Väsentligt är att det fortsatta arbetet bedrivs i samverkan med parterna på arbetsmarknaden och att dessa parter har möjlighet att hävda sina intressen inom de gränser som ett gemensamt utformat system kan nödvändiggöra.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr inrikesministern få rikta följande fråga:

Är statsrådet beredd att, genom tillsättande av en expertgrupp eller på annat lämpligt sätt, medverka till en samordning av pågående yrkesklassificeringsarbete så att ett gemensamt och praktiskt användbart klassificeringssystem för den svenska arbetsmarknaden kan utarbetas inom överskådlig tid?

§ 6 Interpellation nr 182 om inrättande av ett Nordens kulturarkiv

Ordet lämnades på begäran till

Fru MOGÅRD (m), som yttrade:

Herr talman! Den 6 februari 1970 överlämnades till Nordens regeringar från Nordiska rådets presidium en framställning om inrättande av ett Nordens kulturarkiv. Enligt framställningen skulle i ett sådant kulturarkiv genom utnyttjande av modern datateknik kunna lagras all erforderlig information på kulturens alla fält, samtidigt som denna skulle bli tillgänglig för alla och envar.

Före överlämnandet från Nordiska rådets presidium hade frågan behandlats inom rådets kulturutskott, vilket förordat att frågan om ett kulturarkiv skulle tas upp i samband med det vetenskapliga samarbete som i enlighet med rekommendationer från Nordiska rådet utvecklats mellan de nordiska länderna.

Enligt min mening skulle ett fullföljande av idén om ett gemensamt nordiskt informationscentrum, av i framställningen skisserat slag, kunna få mycket stor betydelse för Norden och dess möjligheter att hävda sig kulturellt och vetenskapligt. Det är därför av intresse att erhålla en redogörelse för frågans aktuella läge.

Mot bakgrund av vad jag här anfört anhålles om riksdagens medgivande att till herr utbildningsministern få ställa följande fråga:

Är herr utbildningsministern villig att inför riksdagen redogöra

- a) för sin uppfattning om möjligheterna att inrätta ett Nordens kulturarkiv,
- b) för vilka regeringens åtgärder Nordiska rådets presidiums skrivelse i denna sak har föranlett och framdeles kan föranleda, samt
- c) för vilka kontakter med de övriga nordiska länderna som förekommit angående denna fråga?

Denna anhållan bordlades.

§ 7 Interpellation nr 183 ang. centrumbyggnaderna vid universitetsområdet i Frescati

Ordet lämnades på begäran till

Fru MOGÅRD (m), som yttrade:

Herr talman! Universitetet i Frescati saknar ännu ett antal nödvändiga försörjningslokaler. Planerna på uppförande av de s. k. centrumbyggnaderna har utvecklats långsamt.

Den 3 oktober 1969 gav Kungl. Maj:t kungl. byggnadsstyrelsen i uppdrag att revidera det då föreliggande lokalprogrammet för matsal, studentkårslokaler, bibliotek m. m. vid Frescatiuniversitetet i enlighet med en inom utbildningsdepartementet utarbetad promemoria. I denna promemoria föreskrevs bl. a. att arbetet skulle bedrivas "med största skyndsamhet". Utredningsarbetet igångsattes och i enlighet med vad som föreskrivits redovisades utförda utredningar och därav föranledda förslag successivt.

Den 24 april 1971 förelåg samtliga erforderliga lokalprogram utarbetade.

I en till Konungen inlämnad skrivelse, daterad den 19 oktober 1971, redovisade kungl. byggnadsstyrelsen sitt reviderade byggnadsprogram för nybyggnader inom Frescatiområdet för bibliotek m. m. och för studentkårslokaler och restaurang m. m. I skrivelsen hemställdes vidare att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt styrelsen att färdigställa förslagshandlingar för de föreslagna nybyggnaderna och bemyndiga styrelsen att fortsätta projekteringen under tiden för Kungl. Maj:ts prövning av förslagshandlingarna.

Kungl. Maj:t har ännu inte kungjort något beslut i anledning av skrivelsen.

Mot bakgrund av vad jag här har anfört hemställer jag om kammarens medgivande att till herr statsrådet Moberg få ställa följande fråga:

Är herr statsrådet beredd att inför kammaren ge en redovisning av i vilken takt han finner det lämpligt att det fortsatta planeringsarbetet beträffande centrumbyggnaderna vid universitetsområdet i Frescati bedrivs?

Denna anhållan bordlades.

§ 8 Interpellation nr 184 om åtgärder för att bereda äldre och handikappade sysselsättning

Ordet lämnades på begäran till

Fru MARKLUND (vpk), som yttrade:

Herr talman! Såväl dagstidningarna som, inte minst, fackförbundspressen lämnar i ökande grad uppgifter om utslagningen av äldre och handikappade ur produktionsprocessen. Vänsterpartiet kommunisterna har redan för flera år sedan rest kravet på ett lagfäst skydd för den äldre arbetskraften. I en motion vid årets riksdag utvidgades kravet till att gälla även handikappade. I sådana sammanhang brukar från regeringshåll anföras att tiden inte är mogen för att tillgripa lagstiftningsvägen, att arbetsmarknadens parter bör kunna finna lösning på dessa problem etc. Framför allt har det på sistone hänvisats till de av vårriksdagen 1971 antagna s. k. äldrelagarna. Särskilt nämns lag om åtgärder för att främja sysselsättning av äldre arbetstagare på den öppna arbetsmarknaden. Man hänvisar därvid till de s. k. anpassningsgrupperna, som har varit verksamma i vissa delar av landet sedan 1970 och som enligt utredningen rörande den skyddade sysselsättningen syftar till att anpassa arbetsuppgifterna till befintlig och nyanställd arbetskrafts förutsättningar.

Det vore av värde om en redovisning lämnades över vunna erfarenheter av äldrelagarnas tillämpning och vilka effekter de fått och kan väntas få, vidare om anpassningsgruppernas verksamhet och resultaten av deras arbete. Kan exempelvis uppgifter lämnas om antalet äldre och handikappade som genom äldrelagarnas tillämpning respektive anpassningsgruppernas verksamhet beretts arbete på den öppna arbetsmarknaden? Ett kvartal har gått sedan de nya formerna infördes för ersättning till

Nr 101

Tisdagen den
24 oktober 1972

företagen för sysselsättning av arbetare i halvskyddad sysselsättning. Det är av stort intresse att kunna avläsa tendenserna från tillämpningen av de nya formerna för detta stöd.

De inledningsvis gjorda hänvisningarna till en ökning av utslagningen från företagen talar för behovet av en skärpning och komplettering av äldrelagarna, liksom om behovet av deras utsträckande till att även gälla handikappade. Åtgärder i denna riktning bör vidtas utan tidsutdräkt och utan att ytterligare utredningar avvaktas.

Med hänvisning till det anförda får jag hemställa om kammarens medgivande att till herr inrikesministern få rikta följande frågor:

1. Vill statsrådet lämna en sammanfattande redovisning av vunna erfarenheter från tillämpningen av äldrelagarna, anpassningsgruppernas verksamhet och åtgärder i övrigt i syfte att bereda äldre och handikappade arbete i öppna marknaden?

2. Hur ser statsrådet på frågan om en skärpning av lagstiftningen i syfte att bereda äldre och handikappade sysselsättning, och kan förslag i sådan riktning motses?

Denna anhållan bordlades.

§ 9 Interpellation nr 185 ang. miljövärdsanläggningar inom jordbruket

Ordet lämnades på begäran till

Herr JOSEFSON i Arrie (c), som yttrade:

Herr talman! Fr. o. m. innevarande budgetår kan statligt bidrag utgå till miljövärdsinvesteringar i jordbruket. Bidraget utgår med högst 25 procent av investeringskostnaderna. Därmed har jordbruket i princip fått samma bidragsmöjligheter som industrin. Medel anvisas ur anslaget för bidrag för jordbrukets rationalisering. Detta anslag har i årets budget beräknats så att miljövärdsbidrag skall kunna lämnas med sammanlagt 2 miljoner kronor.

Bidragsbestämmelserna trädde i kraft den 1 juli och redan den 1 oktober förelåg enligt lantbruksstyrelsens sammanställning ansökningar på omkring 1,3 miljoner kronor. Sannolikt kommer ytterligare ansökningar att medföra att medelsbehovet under budgetåret kommer att uppgå till ett belopp dubbelt så stort som det anvisade.

Det är också väl dokumenterat att det inom jordbruket föreligger ett stort behov av investeringar i miljövärdsanläggningar, vilket framgår bl. a. av naturvårdsverkets yttrande i anslutning till propositionen 79 år 1972. Det är därför enligt min uppfattning angeläget att alla planerade arbeten kan komma till stånd, vilket också har betydelse för sysselsättningen.

Enligt ett pressmeddelande av den 29 augusti 1972 har regeringen för avsikt att föreslå riksdagen dels att bidragsprocenten till industrin höjs till 50 procent, dels att ytterligare 200 miljoner kronor ställs till förfogande för detta ändamål under innevarande budgetår.

Med hänvisning till vad som har anförts i interpellationen hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr jordbruksministern få ställa följande frågor:

1. Avser regeringen att vidtaga åtgärder för att ytterligare bidragsmedel ställs till förfogande för miljövårdsanläggningar inom jordbruket?
2. Avser regeringen att föreslå en motsvarande höjning av bidragsprocenten till miljövårdsanläggningar inom jordbruket som det enligt pressmeddelandet kommer att göras beträffande industrin?

Denna anhållan bordlades.

§ 10 Interpellation nr 186 ang. taxesystemet för samtrafik tåg-buss

Ordet lämnades på begäran till

Herr CARLSTRÖM (fp), som yttrade:

Herr talman! Under året har ett nytt taxesystem för samtrafik tåg-buss införts av SJ. Övergång från tåg till buss räknas inte längre som en direkt förlängning av resan ens om resan hela vägen ombesörjes av SJ. Biljettpriset för bussträckan baseras därför inte på principen om en degressiv taxa för hela transporten utan på tåg- och bussträckan var för sig. Detta höjer priset för resan.

Busstrafiken har i betydande utsträckning kommit till som ersättning för järnvägstrafik som lagts ner av lönsamhetsskäl. Det måste anses orimligt att de resande drabbas av högre biljettpriser därför att SJ funnit det ändamålsenligt att utföra vissa transporter på ett billigare sätt.

Missnöjet med omläggningen är stor inte endast bland den berörda allmänheten utan också bland SJ:s anställda. I personaltidningen "SJ-Nytt" nr 19/1972 refereras ett möte med centrala företagsnämnden inom SJ. Omdömet om den s. k. snittaxan är hårt: "Den nya snittaxan i samtrafik tåg/buss är inte hedrande för SJ. Såväl kundernas som personalens negativa inställning till systemet visar att det är angeläget med snara åtgärder för att komma till rätta med problemet."

I tidningsreferatet återges också det svar som SJ:s generaldirektör gav på kritiken mot snittaxan. Av det framgår att om systemet visar sig omöjligt är nästa alternativ som övervägs att införa helt skilda taxor för järnvägs- och bussträckorna.

Med stöd av det anförda anhålles om kammarens tillstånd att till herr kommunikationsministern ställa följande fråga:

Vill statsrådet medverka till att bussresenärer inte avkrävs extrabetalning vid samtrafik mellan järnväg och buss?

Denna anhållan bordlades.

§ 11 Herr talmannen meddelade att enligt till kammaren inkomna läkarintyg var dels herr *Hedin* sjukskriven under tiden den 17–27 oktober och dels herr *Bengtsson* i Landskrona sjukskriven under tiden den 17 oktober – 6 november.

Erforderliga ledigheter från riksdagsgöromålen beviljades.

§ 12 Anmäldes och bordlades följande motioner:

Nr 1721 av herr *Bohman m. fl.* om sysselsättningsstimulerande åtgärder

Nr 1722 av herr *Fälldin m. fl.* om sysselsättningsstimulerande åtgärder

Nr 1723 av herr *Helén m. fl.* om sysselsättningsstimulerande åtgärder

§ 13 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framställdes, nämligen av

Nr 265 Herr *Enskog* (fp) till herr inrikesministern angående behandlingen av ansökningar om svenskt medborgarskap:

Anser statsrådet, att det är tillfredsställande med ca 12 månaders väntetid på behandlingen på Invandrarverket av sådana ansökningar, som tidsmässigt fyller kraven för svenskt medborgarskap, och ämnar statsrådet vidtaga några åtgärder för att minska eftersläpningen?

Nr 266 Herr *Fiskesjö* (c) till herr civilministern angående inriktningen av länsberedningens arbete:

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit i anledning av riksdagens beslut den 8 mars 1972 angående inriktningen av länsberedningens arbete?

Nr 267 Herr *Hagberg* (vpk) till herr socialministern angående tidsstudier och rationaliseringsåtgärder inom arbetslivet:

Har statsrådet uppmärksammat förekomsten av tidsstudier och rationaliseringsåtgärder inom arbetslivet som utförts på ett för arbetarna synnerligen otillfredsställande sätt och ger detta anledning till något initiativ från statsrådets sida, exempelvis framläggandet av förslag som ger skyddsombud och skyddskommittéer ett avgörande inflytande på tidsstudier?

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 16.07.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert